

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Інформація про різні аспекти діяльності підприємства представлена у фінансовій, податковій, нефінансовій, управлінській та іншій звітності, та за своїм змістом відповідає вимогам певних користувачів – менеджерів, постачальників фінансового капіталу, державної фіскальної служби, інших заінтересованих сторін. Відмінність у запитих користувачів, що формалізовані у відповідних формах звітності, структурі та методах оцінки їх показників зумовлює дискусії щодо виділення відповідних підсистем бухгалтерського обліку та вибору підходу до організації та методології збору, накопичення й узагальнення облікової інформації про факти господарського життя підприємства.

Завдання обліково-інформаційного забезпечення формування звітності підприємства нині виконано частково у складі фінансового й управлінського обліку. Поширення в Україні практики складання нефінансової звітності обумовило актуальність завдання її інформаційного забезпечення та формування методологічного інструментарію соціального обліку. Визначення місця соціального обліку як підсистеми бухгалтерського обліку веде до поглиблення диференціації, ускладнення методології та збільшення витрат на створення і забезпечення функціонування системи бухгалтерського обліку підприємства.

Проведений аналіз форм фінансової, податкової, нефінансової та управлінської звітності підприємства, структури та змісту їх показників показав, що вони мають інформаційний зв'язок з однаковими об'єктами бухгалтерського обліку – активами, зобов'язаннями, витратами та доходами, але відображають їх різні аспекти. Кожний з видів звітності розкриває ті їх властивості і зв'язки, які є істотними для цілей відповідних форм звітності.

З урахуванням функціонального потенціалу та методологічної платформи бухгалтерського обліку, призначення та змісту фінансової, податкової, нефінансової й управлінської звітності запропоновано поставлене завдання вирішити з використанням інтегративного підходу, що відрізняється від автономного та інтегрованого за рівнем диференціації даних бухгалтерського обліку – предмету обліку, бухгалтерських рахунків, звітності (табл. 1).

Сутність інтегративного підходу полягає у створенні єдиної цілісної бази даних, яка здатна забезпечити складання всіх видів звітності про діяльність підприємства. Передумовою використання інтегративного підходу є, насамперед, триєдиний економіко-екологічно-соціальний характер фактів господарського життя підприємства, про що дані мають бути виявлені на етапі первинного бухгалтерського пізнання та відображені в системі рахунків бухгалтерського обліку. При цьому основа для забезпечення звітної варіативності обліково-інформаційного забезпечення закладається на рівні рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 1. Підходи до організації обліково-інформаційного забезпечення управління підприємством (розроблено автором)

Характеристика	Підходи до організації обліково-інформаційного забезпечення		
	Автономний	Інтегрований	Інтегративний (запропоновано автором)
Сфера застосування	Статистичний, бухгалтерський та оперативний облік	Фінансовий та управлінський облік	Фінансовий, соціальний та управлінський облік
Предмет обліку	Суспільні явища і процеси, господарська діяльність підприємства, господарські операції	Господарська діяльність підприємства (загальний)	Факт господарського життя підприємства (загальний)
Схема процесу			
Рівень диференціації облікових даних	Предмет обліку	Рахунки обліку	Звітність

Для створення інтегративної інформаційної системи бухгалтерського обліку, насамперед, необхідно найбільш повно визначити зв'язки між елементами даних, які представлені у питомих формах звітності, об'єктами бухгалтерського обліку та системою бухгалтерських рахунків.

Реалізація інтегративного підходу до обліково-інформаційного забезпечення звітності підприємства вимагає удосконалення методології бухгалтерського обліку. Встановлено, що комплексне використання подвійного та простого запису для реєстрації даних в системі синтетичних / аналітичних балансових і позабалансових бухгалтерських рахунків дозволяє відобразити не лише економічні, але й суттєві для широкого кола заінтересованих сторін дані про екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємства, зокрема ті, що не піддаються вартісному виміру.